

Elaboració d'un programa de promoció de la salut

Guia pràctica

**Diputació
Barcelona**

#DibaOberta

**Diputació
Barcelona**

**Àrea d'Atenció
a les Persones**

Servei de Salut Pública

Passeig de la Vall d'Hebron, 171

Recinte Mundet - Edifici Serradell Trabal - 2a planta

08035 Barcelona

www.diba.cat/salutpublica

Elaboració d'un programa
de promoció de la salut

Guia pràctica

Crèdits

Autoria:

Clara Díaz Méndez i Montse Iglesias Escudé, tècniques de promoció de la salut del Servei de Salut Pública

Revisió de continguts:

Equip tècnic de Daleph

Coordinació tècnica:

Servei de Salut Pública

Gerència de Salut Pública i Consum

Àrea d'Atenció a les Persones

Diputació de Barcelona

1a edició: maig de 2019

© de l'edició: Diputació de Barcelona

© dels textos: els autors

Disseny gràfic: Gal·la Pascual

Edició i producció: Gabinet de Premsa
i Comunicació de la Diputació de Barcelona

Impressió: Departament de Reproducció
Gràfica de la Diputació de Barcelona

Dipòsit legal: B 15524-2019

Contingut

Abans
de començar 6

Estructura del document
final del programa 12

Punt
de partida 14

Fase 1

Diagnosi de
la situació actual 18

Fase 2

Disseny
del programa 24

Fase 3

Seguiment i avaluació
del programa 32

Fase 4

Abans de començar

Per què una guia?

L'objectiu d'aquest document és **facilitar el disseny i la planificació d'un programa de promoció de la salut**, d'acord amb metodologies contrastades, a les comissions tècniques i els espais de treball local orientats a millorar la salut pública.

Què és un programa de promoció de la salut?

Un programa de salut es defineix com:¹

«Un conjunt organitzat, coherent i integrat d'**activitats i serveis**, realitzats de manera simultània o successiva, amb els **recursos necessaris** i amb la finalitat d'aconseguir els **objectius determinats** en relació amb **problemes de salut** concrets i per a una **població definida**.»

¹ PINEAULT, Raynald; DAVELUY, Calore.

La planificación sanitaria. Barcelona: Masson, 1987, pàg. 262

Així, s'identifiquen **cinc elements principals** que estructurarien qualsevol programa de salut:

- Necessitats o problemes de salut identificats
- Objectius determinats
- Recursos necessaris
- Activitats i serveis
- Població objectiu

Els principals àmbits en què es focalitzen els programes de salut són: la prevenció de malalties, el tractament de malalties, la rehabilitació d'habilitats i capacitats, i **la promoció de la salut**, aspecte en el qual se centra aquesta guia.

Segons la definició proporcionada per l'Organització Mundial de la Salut:

La promoció de la salut consisteix a **proporcionar als pobles els mitjans necessaris per millorar la seva salut i tenir-ne un major control.**

Per arribar a un estat adequat de benestar físic, mental i social, un individu o grup ha de ser capaç d'identificar i realitzar les seves aspiracions, de satisfer les seves necessitats i de canviar o adaptar-se al medi ambient. **La salut es percep no com l'objectiu, sinó com la font de riquesa de la vida quotidiana.** Es tracta, per tant, d'un concepte positiu que accentua els recursos socials i personals així com les aptituds físiques. Així doncs, atès que el concepte de salut com a benestar transcendeix la idea de formes de vida sanes, **la promoció de la salut no concerneix exclusivament el sector sanitari.**

OMS (Carta d'Ottawa, 1986)

Alguns dels àmbits en què més freqüentment es duen a terme programes de promoció de la salut des del món local per fomentar estils de vida saludables són:

- Promoció d'hàbits alimentaris
- Benestar emocional i salut mental
- Promoció de l'envelliment actiu
- Prevenció del consum del tabac i l'alcohol
- Educació afectiva i sexual

Eixos de treball

En les polítiques de promoció de la salut conflueixen dos grans eixos.

La salut comunitària és un eix prioritari tant en el Pla de Salut 2016-2020 com en el Pla Interdepartamental de Salut Pública. La salut comunitària suposa que **la comunitat i els professionals sumin esforços per millorar la salut i el benestar de la comunitat i reduir les desigualtats socials**. El treball comunitari mobilitza els actius de la comunitat i fomenta la seva participació com a protagonista del procés.

La **salut comunitària** és el conjunt d'actuacions destinades a millorar la situació de salut de la comunitat en les seves dimensions físiques, psicològiques i socials, que actuen per mitjà de la capacitat col·lectiva d'adaptació positiva als canvis de l'entorn.

Llei 18/2009, de 22 d'octubre, de salut pública

D'altra banda, el treball transversal és una **forma d'actuar que permet crear espais de treball multidisciplinari** on participen, de manera horitzontal i coordinada, diversos agents públics i socials que tenen relació amb la comunitat. Aquesta manera d'operar permet la coexistència i el contrast de diferents enfocaments, cosa que contribueix a assolir un objectiu comú pel que fa a un problema social detectat.

El treball transversal i el treball en xarxa permeten la coordinació i el treball conjunt amb els agents del territori i **potencien l'aportació de l'especialització tècnica dels grups d'interès implicats, creen sinergies entre ells i més consens** al voltant dels serveis i programes a desenvolupar, cosa que n'augmenta la legitimitat.

El procés de disseny d'un programa

L'esquema següent mostra les fases per desenvolupar un programa de promoció de la salut. Aquest procés es durà a terme amb diferents agents del territori i es treballarà de manera conjunta i coordinada, amb **l'objectiu comú de fomentar estils de vida saludables entre la població.**

Tot i que el procés d'elaboració d'un programa de promoció de la salut té un principi i un final, l'esquema representa un model circular en què l'avaluació de resultats no suposa el tancament d'un projecte, sinó l'inici de la identificació de noves necessitats.

Fase 4

Seguiment i avaluació

- Mecanismes de seguiment de la implantació
- Avaluació del programa

Fase 3

Disseny del programa

- Objectius
- Proposta i prioritització d'actuacions
- Pla d'acció
- Pla de comunicació

Fase 1

Punt de partida

- Percepció d'una problemàtica o necessitat
- Concreció de la demanda
- Compromís polític
- Mapa d'actors

Fase 2

Diagnosi de la situació

- Recollida d'informació
- Elaboració de la diagnosi

Estructura del document final del programa

Al llarg de les pàgines següents, es detallen els diferents aspectes a tenir en compte a l'hora de dissenyar un programa de promoció de la salut i es proposen diferents elements metodològics que es poden incorporar amb l'objectiu de facilitar-ne l'elaboració.

L'esquema següent presenta els **apartats i continguts bàsics** que estructuraran el **document marc** d'un programa de promoció de la salut i proposa un índex del document final que resultarà de seguir tots els passos que es detallen a la guia.

Nom del programa:

Necessitat identificada

- Context i antecedents
- Identificació del problema a abordar
- Principals resultats de la diagnosi

Objectius del programa

- Objectius generals i específics
- Població objectiu
- Abast territorial
- Resultats i impactes esperats

Pla d'acció

- Actuacions previstes
- Actors involucrats
- Recursos destinats
- Cronograma

Seguiment i avaluació

- Mecanismes de seguiment de la implantació
- Disseny de l'avaluació de resultats i impactes

Fase 1

Punt de partida

Identificació de la necessitat i formulació de la demanda

El punt de partida que inicia qualsevol procés d'elaboració d'un programa de promoció de la salut és la **identificació d'una demanda o necessitat per part de, com a mínim, un col·lectiu o actor determinat**.

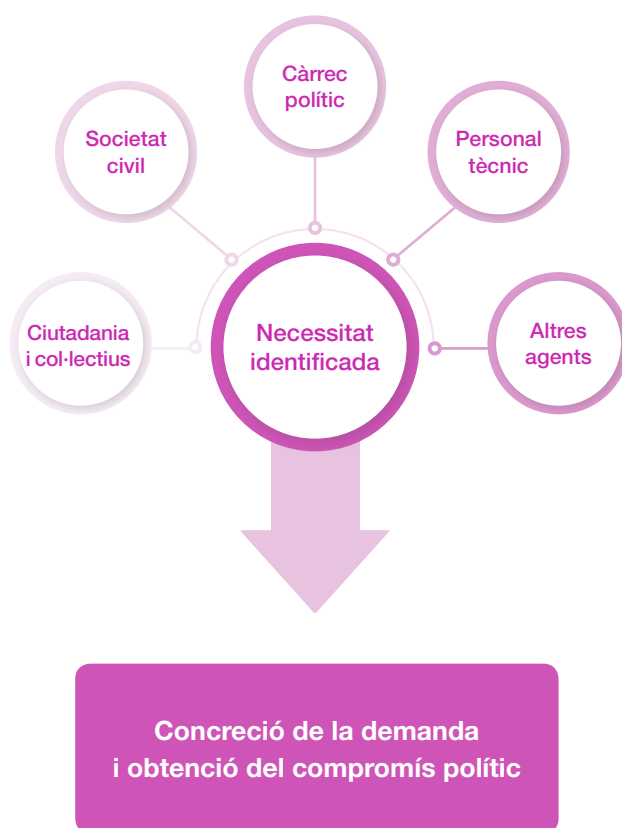
Els agents que poden identificar necessitats de la població són principalment:

- La **ciutadania i els representants de col·lectius**, a través del registre de queixes o la canalització de demandes a través de les institucions públiques.
- La **societat civil**, a través de plataformes organitzades i entitats de diferents tipus.
- Els **càrrecs electes** municipals, com a part del seu compromís de govern o del programa electoral.
- El **personal tècnic** de l'ajuntament, pel seu coneixement del territori.
- **Altres agents**, com poden ser les empreses.

Les necessitats que identifiquin, però, no es convertiran en objectiu d'un futur programa de promoció de la salut tret que **es concretin en una demanda específica i aconseguixin el compromís polític necessari**. Per tant, seria necessari definir un **àmbit** (p. ex., hàbits d'higiene, de salut sexual i reproductiva, d'alimentació saludable, etc.) i un **col·lectiu** en concret (p. ex., gent gran, joves, famílies).

El compromís polític del regidor o regidora de referència, o bé de l'alcalde o alcaldessa, i es pot materialitzar de diferents maneres, depenent de la rellevància de la temàtica per al municipi. El posicionament de suport més fort seria mitjançant un **pronunciament per part de la junta de govern o del ple municipal**.

L'esquema següent mostra el procés de creació d'un programa de promoció de la salut.

L'inici de l'elaboració d'un programa de promoció de la salut ha de comptar amb el compromís polític necessari per donar suport al treball transversal i comunitari en què hauran de participar diferents àrees de l'ajuntament i agents del territori.

El programa ha de formar part de l'agenda política amb un compromís a mitjà i llarg termini.

Mapa d'actors

Malgrat que la detecció de necessitats en relació amb la promoció de la salut pot venir donada pels diferents agents del territori, **cal fer un exercici per identificar altres actors que puguin estar involucrats en el procés**, sigui pel seu coneixement o expertesa en l'àmbit o bé perquè els afecta directament. Així, identificar possibles actors és un element clau en l'inici de l'elaboració d'un programa de promoció de la salut.

La taula següent mostra alguns dels possibles actors que poden estar involucrats en l'elaboració del programa:

Representants polítics

- Alcaldia
- Regidoria de Salut
- Regidoria de Benestar Social
- Regidoria d'Educació
- Regidoria de Joventut
- Regidoria d'Esports
- Regidoria de Seguretat Ciutadana
- Altres actors

Representants tècnics

- Àmbit de salut
- Àmbit de benestar social
- Àmbit d'educació
- Àmbit de joventut
- De l'àrea bàsica de salut
- De la policia local
- Altres actors

Societat civil

- Representants d'entitats cívi-ques, culturals i recreatives
- Representants d'entitats juvenils o de gent gran
- Experts en matèria de promoció de la salut
- Tècnics i monitors de projectes de salut d'entitats
- Representants d'associacions de veïns i d'altres associacions
- Altres actors

Ciutadania i col·lectius

- Persones coneixedores de la realitat social, personatges singulars
- Representants de grups de joves, esplais, equips esportius, casals de gent gran, etc.
- Representants de mitjans de comunicació locals
- Representants de gremis i associacions de comerciants
- Altres actors

Espais de coordinació i participació

Un cop definit el mapa d'actors, s'ha de fixar **quins seran els espais de coordinació i de participació que es faran servir al llarg del disseny, implantació, seguiment i avaluació del programa.**

Aquests espais no han de ser creats de manera específica per al programa en particular, sinó que es poden **aprofitar els que ja existeixen**. Alguns dels espais de participació més freqüents serien les taules, plataformes i comissions de treball de l'àmbit de la salut, d'on es poden crear subcomissions o grups de treball específics focalitzats en el desenvolupament del programa que volem dur a terme.

Aquests espais multidisciplinaris permeten:

- Treballar la promoció de la salut de manera **integral**.
- Donar **veu** a tots els integrants, tot assegurant que ningú en quedi exclòs.
- Establir **aliances** i generar confiança i col·laboració entre tots els seus membres.
- Generar un **compromís** d'adhesió al programa perquè perduri en el temps.
- Sumar esforços per millorar l'**eficiència**, l'**eficàcia** i l'**efectivitat** de les actuacions.

El paper que ha d'assumir l'Administració és el de **facilitar, dinamitzar, impulsar i coordinar** el desenvolupament d'aquests espais de coordinació, exercint així el lideratge necessari per garantir l'execució de les tasques establertes.

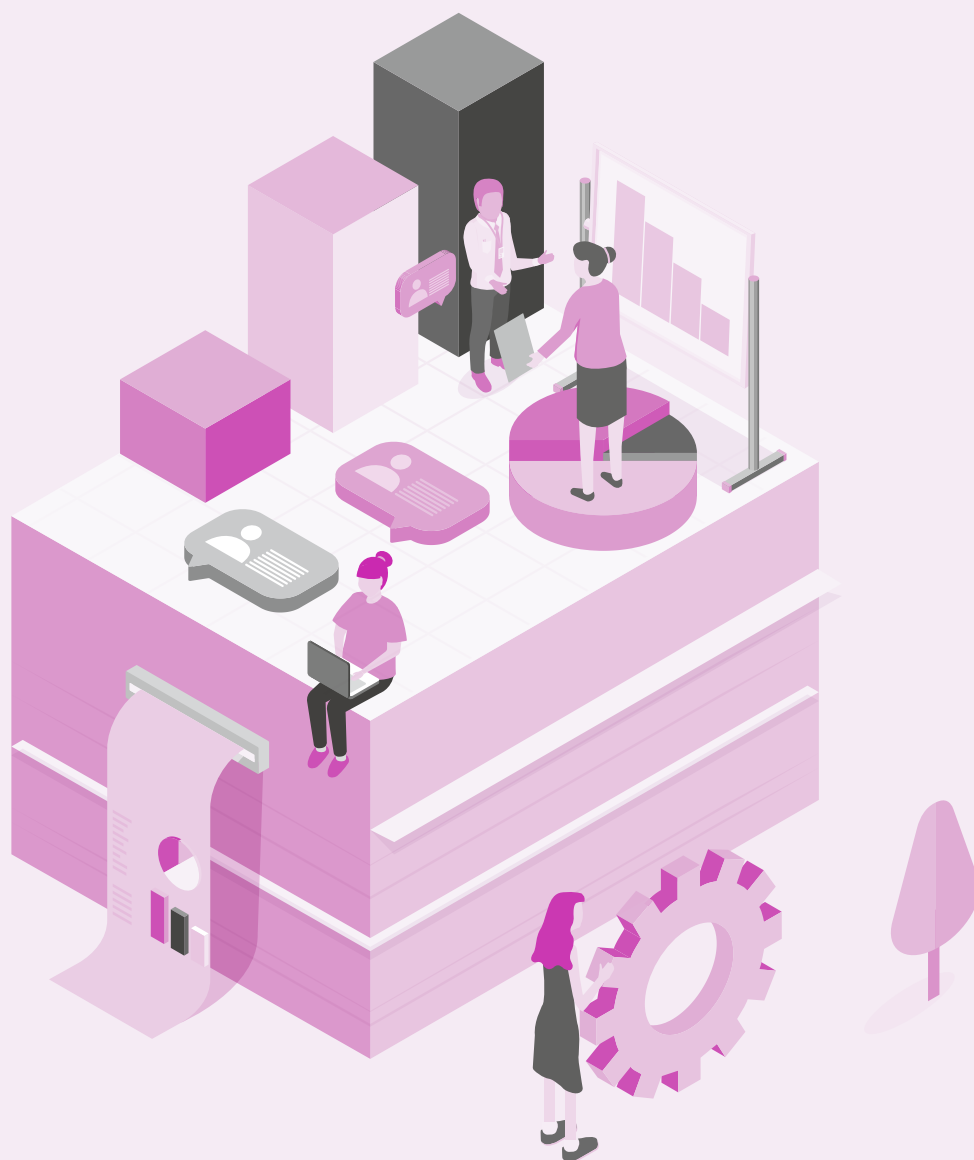

Aquest grup de treball integrat per actors clau del territori és fonamental per permetre l'intercanvi d'experiències, recursos i capacitats.

El grup estarà involucrat en tot el procés de disseny, implantació, seguiment i avaluació del programa a través dels mecanismes que s'estableixin.

Fase 2

Diagnosi de la situació actual

Un cop finalitzada la primera fase —en què s’ha identificat la necessitat concreta sobre la qual es vol incidir—, s’ha obtingut el compromís polític necessari per donar suport al procés, s’han identificat els diferents actors clau per al programa i s’han establert els espais de coordinació i participació necessaris, és el moment d’iniciar l’**anàlisi de la situació del municipi en relació amb la problemàtica sobre la qual se centrarà el programa de promoció de la salut**.

En aquesta etapa s’identificaran les necessitats o problemes de salut que hi ha relacionats amb la demanada inicial gràcies a la **recollida d’informació**, que es farà mitjançant fonts primàries i secundàries i permetrà elaborar el **diagnòstic de la situació**.

Les preguntes al voltant de les quals s’estructurarà la reflexió seran les següents:

- Quin és l’**origen** i la **dimensió** de la problemàtica que es vol abordar?
- Quines són les **característiques** principals de la població sobre la qual es vol incidir?
- Quines d’aquestes característiques són rellevants en relació amb les **polítiques** de promoció de la salut?
- Quins **recursos** existeixen actualment (serveis, projectes, programes) que puguin satisfer les necessitats de la població objectiu o contribuir a disminuir la problemàtica identificada?
- Quins elements indiquen que **aquestes necessitats no estan prou cobertes** o que l’abordatge és insuficient?

Espais de coordinació i participació

Abans de començar la recollida d’informació, serà indispensable que el grup faci una **reflexió col·lectiva** al voltant dels **aspectes clau** que s’abordaran en la diagnosi. Aquesta reflexió serà estratègica per **concretar els objectius de la diagnosi i determinar els mètodes d’obtenció de dades**.

Recollida d'informació

Un cop tractades les preguntes anteriors, per obtenir les dades caldrà seleccionar les fonts, primàries i/o secundàries. A continuació, es resumeixen aquests conceptes breument:

Dades primàries:

Són aquelles que provenen directament de la font original i que han estat recollides i tractades **específicament per a l'ocasió**. Són les que aportaran informació amb més **detall** sobre la realitat que es vol estudiar.

Dades secundàries:

Són aquelles que han estat generades per **organismes o agents externs** al programa. Aquest tipus de dades aportaran informació més **genèrica i polivalent**.

Mètodes quantitius:

Són els basats en l'estudi **d'informació numèrica** que pot ser tractada fent servir eines del camp de **l'estadística**. Són mètodes en què el tractament de la informació es pot fer de manera considerablement **objectiva i sense interferir** en l'objecte d'estudi.

Mètodes qualitius:

Són aquells que fan servir **descripcions interpretatives** basades en el **llenguatge** en lloc d'estadístiques. Són **oberts i adaptables** a l'entorn i tenen un alt component de **subjectivitat**, amb una estreta relació entre l'investigador o investigadora i l'objecte d'estudi.

A continuació es presenten alguns exemples dels diferents mètodes per obtenir dades primàries i s'enumeren algunes fonts de dades secundàries que poden ser d'utilitat.

Mètodes quantitius:

Mètodes qualitius:

Dades primàries:

- **Enquestes** d'hàbits de consum, d'activitats d'oci, de satisfacció, de patrons de comportament davant situacions específiques, etc.
- **Sistemes d'informació** de programes i serveis, sistemes de gestió d'expedients o d'usuaris, sistemes de gestió de programes, etc.
- **Entrevistes en profunditat** a persones expertes, personatges singulars del territori, representants de col·lectius, etc.
- **Grups focals** amb representants d'un col·lectiu, amb treballadors d'un servei, etc.
- **Observació directa** d'espais públics clau, activitats de socialització, reunions i grups de treball, etc.

Dades secundàries:

- **Estadístiques europees o nacionals**, com poden ser les enquestes EU-SILC i ESCA d'estils de vida, l'enquesta EDADES sobre consum de drogues, etc.
- **Estadístiques autonòmiques o provincials**, com l'enquesta d'hàbits de salut de la Diputació de Barcelona, les estadístiques poblacionals i de mortalitat, dades socioeconòmiques, etc.
- **Estadístiques locals** com el padró municipal, dades dels serveis de policia local sobre el consum d'estupefaents, etc.
- **Anàlisi de documentació**, com estudis especialitzats, articles d'opinió, informes sobre la matèria, etc.
- **Estudi de casos** a través de la recollida sistemàtica de diferents tipus d'informació d'una situació en concret.

Per saber-ne més:

Ivàlua. «Guia pràctica 8. La metodologia qualitativa en l'avaluació de polítiques públiques»

Quadre de Comandament de la Diputació de Barcelona

El Servei de Salut Pública de la Diputació de Barcelona posa a disposició de tots els ajuntaments que ho sol·licitin una plataforma on es pot accedir a una sèrie de dades estadístiques rellevants per a la realització de diagnòstics de salut.

Elaboració de la diagnosi

Un cop recollida la informació desitjada, s'elaborarà el **diagnòstic de la situació o diagnòstic de salut**. Serà un document basat en l'esquema següent:

L'estructuració de la informació recollida durant la fase de treball de camp segons aquest esquema permet relacionar els diferents elements analitzats. S'arriba, així, a la definició o redefinició del problema o necessitat que es vol abordar. L'aspecte més important de l'anàlisi és identificar **les mancances en la cobertura de les necessitats de la població objectiu**. Aquest exercici permetrà exposar les deficiències dels recursos existents, formular-ne les oportunitats de millora i **destacar la importància de la implantació del programa de promoció de la salut per donar resposta a aquestes mancances**.

Gràcies al diagnòstic de salut **se sabrà si la problemàtica que origina el procés d'elaboració del programa és una problemàtica real** i s'identificaran les dificultats o mancances dels serveis existents per poder-hi posar solució.

L'esquema següent presenta diferents exemples d'indicadors de població, recursos i mancances en la cobertura de necessitats que es poden fer servir per elaborar la diagnosi.

NECESSITAT O PROBLEMÀTICA IDENTIFICADA

Descripció de les característiques de la població

Característiques sociodemogràfiques: gènere, edat, col·lectiu, nacionalitat, tipologies de llars, nombre de persones grans que viuen soles, taxa d'embarassos en dones menors de 18 anys, etc.

Característiques econòmiques: taxa de pobresa, taxa d'atur, renda familiar bruta disponible, cobertura de necessitats bàsiques, etc.

Característiques de comportament: principals hàbits d'oci (p. ex., activitats esportives setmanals), hàbits alimentaris (p. ex., nombre de vegades a la setmana que es menja fruita i verdura), formes de mobilitat en el municipi (principals mitjans de transport), etc.

Característiques relacionals i d'entorn: ubicació dins del territori municipal, relacions amb l'espai públic (p. ex., visites setmanals als espais verds municipals), etc.

Identificació dels recursos existents

Serveis públics bàsics (autonòmics i/o estatals): centres d'atenció primària, centres hospitalaris, programes sanitaris especialitzats, centres educatius de primària i secundària, residències per a gent gran, etc.

Programes i serveis municipals: nombre de centres cívics, presència dels serveis socials en el territori, equipaments esportius municipals, programes de salut especialitzats (salut a les aules, envelliment actiu, tallers de cuina), etc.

Programes i serveis d'iniciativa privada: projectes i programes impulsats per entitats socials (p. ex., bancs d'aliments, tallers de prevenció del consum de drogues, etc.), ateneus populars, casals de joves, casals de gent gran, etc.

Mancances en la cobertura de necessitats

Indicadors de cobertura de necessitats: persones usuàries dels serveis socials bàsics, persones ateses pels serveis especialitzats en drogodependències, nombre d'atencions efectuades pel servei d'urgències relacionades amb el consum d'alcohol, persones assistents a les activitats ofertes als centres cívics, etc.

Percepció dels actors clau: queixes registrades per les persones usuàries del servei/programa, nombre de demandes no ateses, principals elements a millorar segons la percepció de les persones usuàries, disfuncions en la prestació dels serveis i programes existents segons la percepció dels treballadors, etc.

REDEFINICIÓ / CONFIRMACIÓ DE LA NECESSITAT O PROBLEMÀTICA A ATENDRE

Fase 3

Disseny del programa

Un cop realitzada la diagnosi, que valida **la necessitat identificada i justifica la intervenció**, comença la fase de disseny del programa.

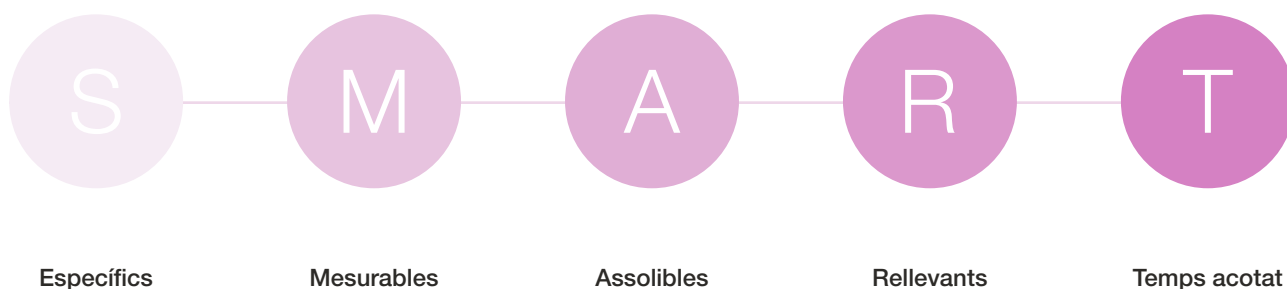
Definició dels objectius

El primer pas d'aquesta fase és la definició dels objectius del programa, moment clau del qual dependrà en gran part l'èxit del programa. Els objectius expliciten els canvis que es volen aconseguir amb la implantació del programa de promoció de la salut i, per tant, han d'estar definits de manera clara.

Així, els objectius han de ser:

- **Concrets i específics**, que determinin quina és la població objectiu o diana.
- **Coherents** entre ells.
- **Proactius, motivadors i sempre formulats en positiu**.
- **Enunciats en infinitiu**, utilitzant verbs com *promoure, desenvolupar, introduir, fomentar, millorar, etc.*

Un criteri molt útil per ajudar a determinar els objectius és assegurar que siguin **SMART**:

Espais de coordinació i participació

Per poder garantir la cohesió dels agents clau implicats en el desenvolupament del programa, és imprescindible **que la definició dels objectius estratègics i operatius es faci conjuntament amb la participació dels diferents agents del territori**.

Els objectius poden ser **estratègics** o **operatius**:

Objectius estratègics o generals:

Són les metes que es volen aconseguir a **llarg termini** i que permeten l'estructuració del conjunt del programa de manera coherent. Com a norma general, no assenyalen resultats concrets ni són quantificables.

Alguns exemples serien:

- Millorar la capacitat d'autocura de la gent gran.
- Fomentar els estils de vida saludables i actius entre la població amb diversitat funcional.
- Promoure l'alimentació equilibrada en les famílies.

Objectius operatius o específics:

Són les fites establertes a **curt i mitjà termini** que permeten el desenvolupament del programa per aconseguir els objectius estratègics. Com a norma general, es refereixen a activitats a desenvolupar durant un període de temps determinat i es presten fàcilment a la quantificació.

Alguns exemples serien:

- Desenvolupar un programa d'activitats durant un any sobre l'autocura adreçat a la gent gran i que inclogui, com a mínim, la realització de cinc tallers grupals.
- Plantejar la creació d'equipaments esportius municipals durant el període 2020-2025 que permetin donar cobertura a tota la població del municipi amb diversitat funcional.
- Proposar actuacions a les escoles de la zona nord de la ciutat sobre els beneficis de mantenir una alimentació equilibrada per al curs escolar 2020-2021.

Formulació i prioritització de les propostes d'actuació

Un cop definits els objectius estratègics i operatius del programa, es procedirà a formular les propostes d'actuació que permetran aconseguir les metes establertes. La generació de les propostes es farà detallant, per a cada tipus d'actuació:

- L'objectiu o objectius operatius i estratègics als quals respon.
- La descripció dels elements principals de l'actuació.
- Els recursos necessaris per al seu desenvolupament.
- Els agents implicats en la seva implantació.
- Les possibles dificultats o restriccions.

La coherència en la formulació de propostes

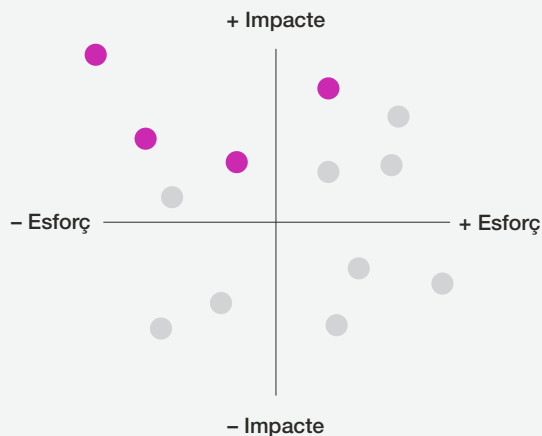
La creació d'un programa de promoció de la salut implica necessàriament que les propostes d'actuació es facin **basant-se en les evidències científiques trobades**.

Serà imprescindible que aquestes propostes encaixin amb l'acció política que es porta a terme en el municipi per **garantir-ne la viabilitat**.

Un cop s'hagi elaborat la proposta d'actuacions per als diferents objectius del programa, caldrà **prioritzar-les de manera objectiva**, ja que difícilment es disposarà dels recursos necessaris per poder realitzar-les totes. Aquesta prioritització es farà prenent com a base la valoració simultània de l'**impacte** potencial que pot generar una actuació i dels recursos i **esforços** necessaris per portar-la a terme.

Actuacions prioritàries

Actuacions prioritàries = ●

Per prioritzar s'hauran d'escollir **mètodes sistematitzats de prioritització**. Cal remarcar que, malgrat que tots aquests mètodes persegueixen la prioritització de la manera més transparent i objectiva possible, tots tenen un important grau de subjectivitat, ja que **es basen en el consens dels agents implicats en el procés**.

Aquests mètodes poden ser purament **qualitatius**, basats en les opinions dels assistents i el consens de grup, o amb un component **numèric**, en què la prioritització persegueix la transformació quantitativa de les valoracions expressades.

Mètodes qualitatius	Mètodes numèrics
<ul style="list-style-type: none"> • Grup nominal • Graella d'anàlisi • Mètode símplex	<ul style="list-style-type: none"> • Mètode Hanlon • Mètode Dare • Mètode Ace

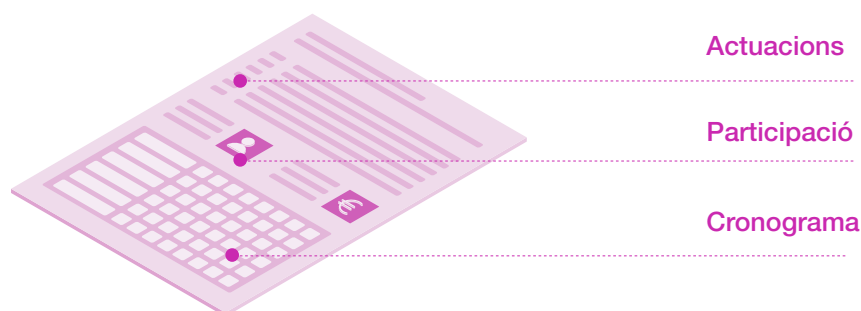

Per saber-ne més:

«Guia metodològica per a l'elaboració d'un Pla Local de Salut»,
Diputació de Barcelona d'avaluació»

Elaboració del pla d'acció

Un cop prioritzades les propostes d'actuació, el següent pas és determinar el **pla d'acció**, que conté el **detall de les actuacions** que es desenvoluparan al llarg del programa, els mètodes de **participació** i el **cronograma** amb la seqüència temporal de les actuacions.

Descripció de les actuacions

Per tal de detallar el contingut de les actuacions que es desenvoluparan en el conjunt del programa, s'elaboraran **fitxes de les actuacions** a realitzar, que hauran de contenir, com a mínim, la informació següent:

Quan es realitzarà?

Dates d'inici i de final

Què es vol aconseguir?

Objectius i resultats esperats

Qui formarà part de l'actuació?

Agents implicats

Què es farà?

Activitats a realitzar

A qui va adreçada l'actuació?

Col·lectius destinataris

Amb quins recursos es farà?

Recursos destinats

Com es farà?

Indicadors de seguiment

L'annex recull un model de fitxa d'activitat que es pot fer servir com a base. Abans de començar l'elaboració de les fitxes d'activitats és aconsellable revisar l'històric d'intervencions realitzades al municipi en l'àmbit en concret. Aquest exercici ajudarà a saber les línies principals del treball anterior i quins han estat els resultats principals obtinguts.

Mecanismes de participació

Per tal de garantir la implicació dels diferents agents en l'execució del programa, és important incloure la seva visió durant el disseny. La validació de les fitxes de les actuacions serà un dels moments d'implicació del grup de treball i s'aprofitarà l'ocasió per:

- Determinar quins seran els representants d'entitats, col·lectius i organitzacions implicats en la realització de les activitats.
- Establir clarament les responsabilitats de cada agent i les tasques a desenvolupar.
- Delimitar les tasques temporalment.
- Establir els mecanismes de seguiment i coordinació de la implantació (reunions de seguiment, informes de resultat, etc.).

Definició del cronograma

Per acompanyar les fitxes d'actuacions, s'elaborarà un **cronograma** en què s'especificaran les actuacions a realitzar i les persones o organitzacions responsables de l'execució d'aquestes activitats dins d'un marge temporal determinat. A més de permetre la visualització de totes les activitats segons la seva temporalitat, també donarà informació sobre **el grau d'execució del programa**, tal com es detalla a la fase de seguiment i avaluació del programa.

ACTIVITAT	RESPONSABLE	CALENDARI											
		G	F	M	A	M	J	J	A	S	O	N	D
Actuació 1													
Activitat 1													
Activitat 2													
Activitat 3													
Activitat 4													
Actuació 2													
Activitat 1													
Activitat 2													

Pla de comunicació

Finalment, cal destacar la rellevància de l'elaboració d'un pla de comunicació que detalli les **accions de comunicació** que es duran a terme en les fases d'execució i avaluació del programa dissenyat. Per a cadascuna de les accions de comunicació que es faran, caldrà determinar, entre altres factors, l'objectiu i la població en la qual es vol incidir.

Públic	Objectiu	Accions a desenvolupar
Població beneficiària del projecte	Informar-la de l'inici del programa	<ul style="list-style-type: none"> • Repartiment de fullets informatius • Celebració d'una trobada informativa • Divulgació del programa a través de xarxes socials especialitzades
Agents del territori	Involucrar-los en l'execució del programa	<ul style="list-style-type: none"> • Visites a establiments per informar personalment del programa • Contacte via telefònica i/o per correu electrònic sobre els elements principals del programa

Fase 4

Seguiment i avaluació del programa

Un cop elaborat el disseny del programa, ja es podrà iniciar l'execució de les actuacions previstes segons el calendari establert.

Per tal de garantir que les actuacions es desenvolupen segons els paràmetres acordats, caldrà desenvolupar els mecanismes de seguiment adequats per al conjunt del programa. Per entendre els impactes generats pel programa i valorar si la implantació ha tingut èxit, serà necessari avaluar-lo. Al final d'aquesta fase, serà imprescindible comunicar els resultats aconseguits.

Mecanismes de seguiment

Emprar mecanismes de seguiment permet als responsables del programa **saber si s'està executant tal com s'ha definit**, és a dir, si s'estan destinant els **recursos i mitjans** necessaris, si s'estan realitzant les **activitats** definides i si s'estan assolint els resultats esperats. Per tant, aquestes eines permeten controlar la consecució de les fites plantejades i actuar en conseqüència, ja sigui corregint possibles desviacions, reorientant el programa, redistribuint recursos, etc.

Per poder fer el seguiment, cal definir prèviament:

- Els indicadors més adequats per conèixer el grau de compliment dels objectius.
- Els valors esperats dels indicadors, és a dir, les fites.
- L'instrument que es farà servir per recollir i presentar els indicadors.
- Les persones responsables de la recollida i del tractament de la informació.
- La periodicitat de l'anàlisi.
- La font de les dades que cal recollir.

Seguint la lògica de la intervenció pública, els indicadors es poden categoritzar en tres tipologies: **estructura, procés i resultat**, segons si fan referència a la inversió de recursos que l'organització aporta per realitzar el programa; si formen part del procés d'execució; o, per últim, si són el resultat de la necessitat a què respon cada servei.

NECESSITAT

- Inversió de recursos**
- Recursos econòmics
  - Recursos humans
  - Recursos materials

- Procés**
- Activitat
  - Hores d'atenció
  - Tramitació

- Resultats**
- Cobertura/ implantació
  - Temps d'espera
  - Satisfacció

A l'annex es pot trobar un exemple d'un **quadre de seguiment** sintètic d'alguns d'aquests indicadors.

Avaluació del programa

L'avaluació consisteix en la «valoració de les intervencions dels organismes públics i l'impacte, amb relació a les necessitats que pretenen satisfer, i orientada a proveir informació rigorosa, basada en evidències.»

Comissió Europea, 2007

Les finalitats de l'avaluació són:

- **Obtenir informació** del programa avaluat de manera que es puguin prendre decisions sobre aquest programa de manera coherent i racional.
- Emprendre **accions de millora** dels programes a partir de les anàlisis realitzades.
- **Retre comptes** dels resultats dels programes públics.
- **Posar en valor i fer públics els resultats dels programes** amb l'objectiu de compartir bones pràctiques.

Les avaluacions es poden classificar en les següents tipologies en funció de l'enfocament que se'n faci:

Avaluació de necessitats: analitza si els recursos del programa són adequats per a la problemàtica o necessitat. Aquest tipus d'avaluació és especialment rellevant en l'àmbit sanitari, i per això s'inclou, en general, com a part del procés d'elaboració del programa, mitjançant el **diagnòstic de la situació**.

- El programa respon a una necessitat real?
- Què es necessita per poder iniciar el programa?

Avaluació del disseny: valora els supòsits i objectius sota els quals s'ha dissenyat el programa, i si les accions previstes es corresponen de manera adequada amb la consecució d'aquests objectius. És a dir, si els recursos destinats permetran dur a terme les activitats programades i si això permetrà assolir els resultats esperats.

- Quins són els objectius del programa i com s'espera que s'assoleixin?
- El disseny és correcte?

Avaluació del procés/implantació: permet determinar el grau en què la nostra intervenció produeix el resultat desitjat en la població diana i, per tant, valora si els recursos i les activitats són efectius per generar els productes esperats.

- Les activitats s'han executat correctament?
- S'han assolit els objectius operatius?
- Les persones usuàries estan satisfetes amb el servei?

Avaluació de l'impacte: valora el nivell en què els objectius estratègics i operatius del programa s'han aconseguit, i cerca atribuir canvis en la població objectiu gràcies a la realització del programa.

- S'han obtingut els resultats esperats?
- El problema o la situació que es volia arranjar ha millorat?
- Hi ha efectes no esperats?

Avaluació d'eficiència: posa en relació els recursos utilitzats i els resultats obtinguts (productes i impactes).

- El cost-efectivitat és sostenible?
- Els recursos s'han utilitzat eficientment?

Generalment, l'avaluació es planteja com la darrera fase del cicle dels projectes, però s'ha de tenir present que es pot avaluar en la fase prèvia a la planificació, durant l'execució o en finalitzar el programa:

- **Abans del programa:** en aquest moment s'acostumen a desenvolupar les avaluacions de **necessitats** i de **disseny**. Són oportunes com a primer pas per planificar un programa.
- **Durant el programa:** l'avaluació més freqüent en aquest moment és l'avaluació del **procés**, ja que és idònia per valorar si cal fer algun canvi.
- **Després del programa:** un cop ha finalitzat el programa, serà el moment de dur a terme les avaluacions d'**impacte** i d'**eficiència** per conèixer els resultats de la implantació.

L'elecció de la metodologia a emprar per fer l'avaluació (quantitativa, qualitativa o mixta) dependrà d'una sèrie de factors que poden limitar-la o facilitar-la. Entre aquests factors destaquen: la complexitat de l'avaluació, el finançament, el temps, i la informació i les bases de dades de què es disposi. Per últim, convé posar de manifest que aquests factors també poden ser rellevants per decidir si l'equip que farà l'avaluació serà intern o extern a l'ajuntament.

Per saber-ne més:

Ivàlua. «Guia pràctica 1. Com iniciar una avaluació: oportunitat, viabilitat i preguntes d'avaluació»

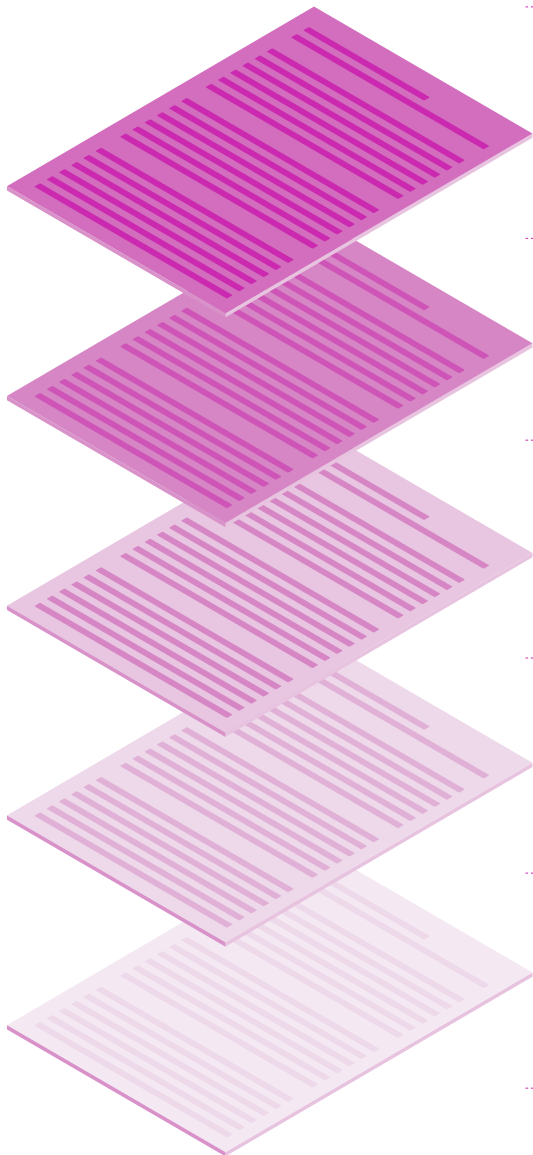
Divulgació dels resultats i tancament del programa

Un cop acabi el programa i se'n coneguin els resultats, és imprescindible comunicar-los als agents implicats i, amb els seus suggeriments i recomanacions, preparar l'informe final. Aquest informe ha de recollir totes les fases del procés, des de la detecció de necessitats fins a l'avaluació del programa, i, a més, ha d'identificar **aspectes a millorar i proposar noves accions** que puguin donar peu a noves intervencions.

Per garantir la màxima transparència en el treball realitzat, aquest informe ha de fer-se públic. Com amb totes les accions de comunicació, caldrà definir quina és la població objectiu de l'actuació de comunicació i adaptar l'acció a cada públic. Algunes possibles accions comunicatives serien:

- Distribució de fullets en punts informatius municipals.
- Publicació de notes de premsa en els mitjans de comunicació oficials.
- Publicació d'articles en mitjans de comunicació local.
- Celebració d'una jornada de presentació dels resultats.
- Publicació dels resultats de l'avaluació al web de l'ajuntament.

Aquest informe final hauria de fer èmfasi en els elements següents:

---

01 Beneficis obtinguts
i dificultats no esperades

---

02 Punts forts
i punts febles

---

03 Propostes de millora
i de continuïtat

---

04 Conclusions finals
i dificultats no esperades

---

05 Nou programa de salut

Annex 1.

Fitxa d'actuació

Nom de l'actuació	Inici previst	Final previst
Descripció		
Agents implicats		
Objectius i resultats esperats		
Objectius específics		
Resultats esperats		
Col·lectius beneficiaris / persones destinatàries del projecte		
Recursos		
Materials i tecnològics		
Econòmics (pressupost)		
Humans (equip de treball)		
Planificació		
Activitats	Responsable	
Indicadors de seguiment		
Fonts de finançament		

Annex 2.

Quadre de seguiment

Quadre de seguiment del programa

Responsable del programa:

	PERIODICITAT DE CàLCUL	VALOR ESPERAT
INDICADORS D'ESTRUCTURA		
% d'execució del pressupost del programa		
INDICADORS DE PROCÉS		
Nombre d'activitats realitzades		
% compliment del pla d'acció		
Nombre de participants en les activitats		
INDICADORS DE RESULTAT		
Mitjana de satisfacció dels participants en les activitats		

Referències

- AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE BARCELONA. «Pla de Salut Comunitària i Promoció de la Salut de Barcelona». 2012. Accessible a: https://www.aspb.cat/wp-content/uploads/2016/07/pla_salut_comunitaria_2012.pdf
- AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE BARCELONA. «Què és la salut comunitària». 2016. Accessible a: http://salutpublica.gencat.cat/ca/ambits/promocio_salut/salut_comunitaria/Que-es-la-salut-comunitaria/
- AGÈNCIA DE SALUT PÚBLICA DE BARCELONA. «Documents d'interès». Accessible a: http://salutpublica.gencat.cat/ca/ambits/promocio_salut/salut_comunitaria/Documents-dinteres/
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. «Guia metodològica per a l'elaboració d'un Pla Local de Salut». 2013. Accessible a: <https://www.diba.cat/en/web/salutpublica/guia-metodologica-plans-locales-salut>
- DIPUTACIÓ DE BARCELONA. «Pla local de prevenció de drogo-dependències. Orientacions per al diagnòstic». 2016. Accessible a: <https://www1.diba.cat/uliep/pdf/57638.pdf>
- GÓMEZ, Santiago F, et. al. *Educación para la salud: elabora un programa en 8 etapas*. Culbuks, 2017.
- IVALUA. «Guia pràctica 1. Com iniciar una avaluació: oportunitat, viabilitat i preguntes d'avaluació». 2009. Accessible a: http://www.ivalua.cat/documents/1/16_02_2010_10_18_20_Guia1_Introduccio_Abril2009v_ersiorevisada_final.pdf
- IVALUA. «Guia pràctica 8. La metodologia qualitativa en l'avaluació de polítiques públiques». 2011. Accessible a: http://www.ivalua.cat/documents/1/11_04_2011_10_41_12_Guia8_MetodologiaQualitativa.pdf
- MARTÍN, Amando; JODAR, Glòria. *Atención familiar y salud comunitaria: Conceptos y materiales para docentes y estudiantes*. Elsevier, 2011.
- OBSERVATORIO DE SALUD EN ASTURIAS. «Guía para trabajar en Salud Comunitaria». 2017. Accessible a: <http://obsaludasturias.com/obsa/guia-de-salud-comunitaria/>
- ORGANIZACIÓN MUNDIAL DE LA SALUD. «Informe sobre la salud en el mundo». 2004. Accessible a: http://www.who.int/whr/2004/en/05_chap3_es.pdf
- ORGANIZACIÓN MUNDIAL DE LA SALUD. «Qué es la promoción de la salud». 2016. Accessible a: <http://www.who.int/features/qa/health-promotion/es/>
- PINEAULT, Raynald; DAVELUY, Calore. *La planificación sanitaria*. Barcelona: Masson, 1987.
- XARXANET. «Com hem de definir els objectius d'un projecte?». 2014. Accessible a: <http://xarxanet.org/projectes/noticies/com-hem-de-definir-els-objectius-d-un-projecte>